

Cornelis Musiusschool

Sociaal Veiligheidsbeleid

2017-2018

de school met PIT

Inhoud

1. Inleiding	3.
2. Visie en doelen	4.
2.1 Visie	4.
2.2 Doelen	4.
3. Coördinatie en organisatie	5.
3.1 Werkgroep sociale veiligheid	5.
3.2 De pedagogische vergadering	5.
3.3 Contactpersoon en vertrouwenspersonen	5.
3.4 Samenwerking met externe partners	7.
4. Plan van aanpak	8.
4.1 Evaluatie Plan van aanpak Sociale Veiligheid 2015-2016	8.
4.2 Uitslag meting Sociale Veiligheid 2015-2016	8.
4.3 Plan van aanpak Sociale Veiligheid 2016-2017	10.
5. Preventie	11.
5.1 primaire preventie	11.
5.1.1 De Kanjertraining	11.
5.1.2 Gedragsverwachtingen en consequenties	13.
5.1.3 Groepsvorming	14.
5.1.4 SCOL, KIJK! en sociogram	17.
5.2 secundaire preventie	18.
5.2.1 Groepsplan gedrag	19.
5.2.2 SOVA trainingen op maat	20.
5.3 tertiaire preventie	20.
6. Interventies	21.
6.1 Het pestprotocol	22.
6.2 Social media/ internet gebruik	27.
6.3 Schorsen en verwijderen	27.
7. Gedragscodes	28.
7.1 Gedragscode leerkrachten	28.
7.2 Gedragscode ouders	32.
8. Melding en registraties	33.
8.1 Incidentenregistratie	33.
8.2 De klachtenregeling	34.
9. Borging	35.
9.1 Veiligheidsmetingen	35.

1. Inleiding

Voor u ligt het sociaal veiligheidsbeleid van de Cornelis Musiusschool in Delft. Dit beleidsplan geeft richting aan de manier waarop de Cornelis Musiusschool de sociale veiligheid voor alle betrokkenen bij de school vormgeeft.

Dit beleidsplan is opgesteld door de werkgroep sociale veiligheid, in samenspraak met het gehele schoolteam en de medezeggenschapsraad van de school.

Bij het opstellen van het sociaal veiligheidsbeleid is rekening gehouden met de aandachtspunten voor een sociaal veilig schoolklimaat, opgesteld door de PO-raad (september 2014):

- *Om een sociaal veilig klimaat te creëren zet de school meerdere, met elkaar samenhangende interventies, programma's en methoden in op individueel niveau, groepsniveau en schoolniveau. Ook betreft de school de ouders en de omgeving bij de aanpak. Maatregelen moeten zich niet alleen richten op de leerling die grensoverschrijdend gedrag vertoont, maar ook op de schoolomgeving, de thuisomgeving en op leeftijdsgenoten.*
- *Herstelrecht – een specifieke aanpak om conflicten te voorkomen en op te lossen – kan een goed alternatief zijn voor disciplinaire straffen. Herstelrecht is een systemische aanpak waarbij de ouders een belangrijke rol spelen.*
- *Duidelijke normen en waarden - de sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan en waarin pesten en ander agressief gedrag niet worden getolereerd. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert hun welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Het is daarbij belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders zich bewust zijn van de kernwaarden en de daarvan afgeleide normen en regels die in de school gelden, dat zij deze naleven en dat er sancties volgen als zij dat niet doen.*
- *Pesten en ander ongewenst gedrag worden sneller gesignaleerd en aangepakt als er in de school iemand is aangesteld die speciale aandacht heeft voor sociaal veiligheidsbeleid en die monitort of de aanpak werkt. Het is belangrijk dat er voor leerlingen, ouders en personeel een duidelijk aanspreekpunt is waar zij met (hulp)vragen op dit gebied terecht kunnen.*
- *Pedagogisch vakmanschap - leraren spelen een belangrijke rol bij het creëren van een sociaal veilig klimaat. Zij kunnen grensoverschrijdend gedrag tijdig signaleren en adequaat ingrijpen. Ook dragen zij normen en waarden uit en laten zij leerlingen voorbeeldgedrag zien. Dit alles vereist pedagogisch vakmanschap. Het is belangrijk dat de schoolleiding leraren hierin stuurt en coacht en dat leraren zich op dit terrein (verder) professionaliseren.*
- *Het begin van het schooljaar is cruciaal voor het realiseren van een sociaal veilig klimaat in een klas. Dan begint de groepsvorming. Als de leraar in deze fase een positief stempel drukt op de sfeer en met de leerlingen duidelijke regels afspreekt, creëert hij een positief klimaat waarvan iedereen de rest van het jaar de vruchten plukt.*

Het beleidsplan wordt jaarlijks bijgesteld in lijn met de recente ontwikkelingen op school. De werkgroep sociale veiligheid is verantwoordelijk voor het optimaliseren van de sociale veiligheid en het up-to-date houden van het sociaal veiligheidsbeleid. Acties die hiertoe ondernomen worden, zijn terug te vinden in het jaarplan.

2. Visie en doelen

2.1 Visie

Sociale veiligheid is noodzakelijk zodat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Op de Cornelis Musiusschool zien wij sociale veiligheid als een essentieel onderdeel van onze pedagogische taak. Op de Cornelis Musiusschool mogen alle leerlingen zichzelf zijn, waarbij van hen verwacht wordt dat zij respectvol omgaan met zichzelf, de ander en de omgeving. Iedere leerling heeft recht op positieve aandacht en iedere leerling heeft er recht op dat er tijdig en op een gepaste manier wordt ingegrepen bij grensoverschrijdend gedrag.

Sociale veiligheid wordt bewerkstelligd door het juiste gedrag van personeel, leerlingen en ouders. De school geeft normen en gedragsverwachtingen aan en vraagt van personeel, leerlingen en ouders zich conform deze verwachtingen te gedragen. Sociale veiligheid wordt bewerkstelligd en in stand gehouden door een juiste balans tussen het voorkomen van onveiligheid (preventieve maatregelen) en het adequaat omgaan met gedrag dat onveiligheid teweegbrengt (curatieve maatregelen). Op de Cornelis Musiusschool hechten wij veel belang aan het voorkomen van onveiligheid. Er wordt dan ook structureel veel aandacht besteed aan preventieve maatregelen om leerlingen, ouders en personeel een sociaal veilige school te bieden.

2.2 Doelen:

Op de Cornelis Musiusschool:

- ✓ voelen leerlingen, ouders en personeel dat ze zichzelf mogen en kunnen zijn en voelen zij zich veilig genoeg om zich te kunnen uiten
- ✓ voelt iedereen zich verantwoordelijk voor zichzelf, de ander en de omgeving en behandelt deze met respect
- ✓ voelen leerlingen zich in steeds hogere mate zelf in staat problemen op te lossen
- ✓ hebben we inzicht in/ zicht op de mate van sociale veiligheid die de leerlingen ervaren en zijn ouders en school partners in het waarborgen van een sociaal veilige omgeving
- ✓ hebben we een goed "deurbeleid" en weten we ten alle tijden wie er in de school is.

3. Coördinatie en organisatie

3.1 Werkgroep Sociale Veiligheid

De werkgroep sociale veiligheid is gezamenlijk verantwoordelijk voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van het veiligheidsbeleid binnen de school.

De werkgroep bestaat uit:

- ✓ Gedragscoördinator
- ✓ Vertegenwoordigers van het personeel
- ✓ Vertegenwoordigers van de ouders

3.2 De pedagogische vergadering

Eén keer per maand wordt er een pedagogische teamvergadering ingepland. Tijdens deze pedagogische vergaderingen gaan de teamleden met elkaar in gesprek over het creëren en behouden van een positief schoolklimaat en de preventie en aanpak van gedragsproblemen.

Onderwerpen die onder anderen op de agenda staan:

- Borging van de Kanjertraining
- Piramide van preventieniveaus
- Casuïstiek a.d.h.v de incidentmethode
- Incidentregistraties
- Sociogram/ KIJK!/ meting sociale veiligheidsbeleving
- Interactiewijzer

3.3 Contactpersoon en vertrouwenspersonen

Volgens de Wet op het Primair Onderwijs moeten ouders en leerlingen klachten kunnen indienen over gedragingen en beslissingen of het nalaten daarvan van het bevoegd gezag en het personeel. Naast ouders en leerlingen kan eenieder die deel uitmaakt van de schoolgemeenschap klachten indienen.

Klachten kunnen betrekking hebben op grensoverschrijdend gedrag of machtsmisbruik, (seksuele) intimidatie, discriminerend gedrag, agressie, geweld en pesten. Klachten kunnen ook betrekking hebben op het toepassen van strafmaatregelen, bevordering van leerlingen, advisering en begeleiding van leerlingen of de inrichting van de school- of klassenorganisatie.

- ✓ *Contactpersoon vanuit school*
  - De taak van de contactpersoon is het eerste aanspreekpunt zijn bij klachten. De contactpersoon hoort de klacht aan, maar neemt die niet in behandeling; hij verwijst de klager naar de vertrouwenspersoon, dan wel naar de juiste personen of instanties.
  - De contactpersoon stelt de ouders/verzorgers van een leerling die klaagt of aangeklaagd wordt op de hoogte, tenzij het belang van de leerling zich daartegen verzet; bij deze belangrijke afweging kan de contactpersoon een derde raadplegen, b.v. een vertrouwensarts.

- In geval van seksuele intimidatie doet de contactpersoon een melding bij de vertrouwensinspecteur en de politie; de contactpersoon is verplicht de schoolleiding en het bevoegd gezag hiervan op de hoogte te stellen.
- De contactpersoon zorgt dat leerlingen, ouders en personeel van het bestaan van de vertrouwenspersoon, de klachtenregeling en de vertrouwensinspecteur afweten.
- De contactpersoon is verplicht tot geheimhouding.
- De contactpersoon vanuit de Cornelis Musiusschool is Mw. M. Bocxe (directeur) – e-mail: cornelismusius@laurentiusstichting.nl.
- ✓ *Vertrouwenspersoon vanuit school*
  - De vertrouwenspersoon gaat na of door bemiddeling een oplossing kan worden bereikt. De vertrouwenspersoon gaat na of de gebeurtenis aanleiding geeft tot het formeel indienen van de klacht. Hij begeleidt de klager desgewenst bij de verdere procedure en verleent desgewenst bijstand bij het doen van aangifte bij politie of justitie.
  - De vertrouwenspersoon verwijst de klager, indien en voor zover noodzakelijk of wenselijk, naar andere instanties gespecialiseerd in opvang en nazorg.
  - Indien de vertrouwenspersoon slechts aanwijzingen, doch geen concrete klachten krijgt, kan hij deze ter kennis brengen van de klachtencommissie of het bevoegd gezag.
  - De vertrouwenspersoon neemt bij zijn werkzaamheden de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht. De vertrouwenspersoon is verplicht tot geheimhouding van alle zaken die hij in die hoedanigheid verneemt. Deze plicht vervalt niet nadat betrokkene zijn taak als vertrouwenspersoon heeft beëindigd.
  - De vertrouwenspersoon brengt jaarlijks aan het bevoegd gezag schriftelijk verslag uit van zijn werkzaamheden. Daarbij kan de vertrouwenspersoon aanbevelingen doen met betrekking tot de klachtenregeling.
  - De vertrouwenspersoon van de school is: Mw. K. Zeestraten (IB) – email: kzeestraten@cornelismusius.nl.
- ✓ *Vertrouwenspersoon vanuit het bestuur*
  - De vertrouwenspersoon van de Laurentius Stichting: Dhr. J. Bienen Oude Delft 243 2611 HE DELFT - tel. 015 – 212 52 80
- ✓ *De landelijke klachtencommissie*
  - Er is een landelijke klachtencommissie voor alle scholen, die de klacht onderzoekt en het bevoegd gezag hierover adviseert.
  - Het bevoegd gezag is, na hierover instemming te hebben verkregen van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad, aangesloten bij de door de Vereniging Katholiek Onderwijs opgerichte Landelijke Klachtencommissie voor het Katholiek Onderwijs, Postbus 82324,2508 EH Den Haag, telefoon 070 - 3925508, telefax 070 - 3020836, algemeen secretaris is mw. mr. A. Cluitmans-Souren. Mailadres: info@geschillenciesklachtencies.nl.
  - De landelijke klachtencommissie geeft gevraagd of ongevraagd advies aan het bevoegd gezag over:
    - a. (on)gegrondheid van de klacht;
    - b. het nemen van maatregelen;
    - c. overige door het bevoegd gezag te nemen besluiten.

Voor verdere informatie over de klachtenregeling zie:
www.laurentiusstichting.nl/documenten/klachtenregeling

3.4 Samenwerking met externe partners

- *Het Schoolondersteuningsteam*
- *Team Jeugd Delft*
- *Sociaal Team Delft*
- *PPO Delflanden*
- *De wijkagent*

Zie voor meer informatie over de externe partners het schoolondersteuningsplan.

1. Plan van aanpak

Jaarlijks wordt er een plan van aanpak opgesteld om het sociale veiligheidsbeleid van de school verder te optimaliseren en te implementeren. Het plan van aanpak en de evaluatie van dit plan zijn tevens toegevoegd aan het jaarplan en jaarverslag van de school.

4.1 Evaluatie Plan van aanpak Sociale Veiligheid 2016-2017

- *Kanjertraining "training on the job"*

Op donderdag 16 februari heeft de "Training on the job" plaatsgevonden. De klassenbezoeken en nabesprekingen zijn uitgevoerd door Annet van Eck van onderwijs advies en Elly Mostert, gedragscoördinator. Tijdens de pedagogische teamvergadering van 26 maart zijn de algemene punten die uit de bezoeken naar voren zijn gekomen met het team besproken.

- *Oriëntatie op het SEL leerlingvolgsysteem van de Kanjertraining (mogelijk ter vervanging van SCOL).*

De SEL werkgroep heeft de mogelijkheden voor de meting sociale veiligheid en het leerlingvolgsysteem van Kanvas (behorende tot de kanjertraining bekeken). Op donderdag 26 februari is in de teamvergadering vastgesteld dat Kanvas op schoolniveau ingezet gaat worden. De werkwijze van het systeem is aan het team uitgelegd en in maart uitgeprobeerd.

In alle groepen is het werken met Kanvas uitgeprobeerd. In de teamvergadering in mei 2017 is deze werkwijze worden geëvalueerd. Er zijn nog vragen over het interpreteren van de gegevens.

- *Verdere doorvoering van de pedagogische vergaderingen in lijn met het sociaal veiligheidsbeleid ("gedrag" op de agenda houden).*

In de pedagogische teamvergaderingen zijn verschillende thema's aan bod gekomen: de Roos van Leary, onveilig gehechte kinderen en welke aanpak hierbij past, de incident methode, de Kanjertraining, KanVAS, incidenten registratie en de Kanjerweek.

- *Borging van de incidentenregistratie in ESIS.*

Er is een handleiding omtrent de incidentenregistratie opgesteld en aan het team gepresenteerd. De afspraken omtrent de incidentenregistratie zijn opnieuw besproken. Het monitoren van de incidentenregistratie blijft een aandachtspunt.

- *Kiezen van een meetinstrument voor de meting van de sociale veiligheidsbeleving leerlingen en leerkrachten en afspraken omtrent de uitvoering hiervan.*

Aandachtspunt is de meting sociale veiligheidsbeleving personeel. Dit vormt geen onderdeel van Kanvas, maar hoort wel jaarlijks te worden afgenomen. Er wordt gecontroleerd of dit gedekt wordt door de quickscan uitgevoerd door de preventiemedewerker.

- *Aanstellen van een gedragscoördinator.*

De sollicitatieprocedure voor gedragscoördinator heeft plaatsgevonden en is succesvol afgerond. Met ingang van januari 2017 heeft de school een gedragscoördinator (LB).

4.2 Uitslag meting Sociale Veiligheid 2016-2017

	welbevinden	veiligheidsbeleving	Ondervindt agressie	Angst voor agressie	Klas ziet problemen	Leerkracht treedt op
Groep 5	3,45	3,18	1,46	1,55	2,01	3,59
Groep 6	3,05	3,06	1,75	1,62	2,26	3,49
Groep 7	3,55	3,42	1,23	1,41	1,85	3,12
Groep 8	3,36	3,29	1,13	1,20	1,58	2,85
school	3,36	3,24	1,41	1,47	1,95	3,30

4.3 Plan van aanpak Sociale Veiligheid 2017-2018

Het plan van aanpak sociale veiligheid is opgenomen in het school jaarplan van 2016-2017. In 2016-2017 ligt de focus op de volgende doelstellingen:

1. Verdere professionalisering team t.a.v. de Kanjertraining (Licentie B, ronde klassenbezoeken Kanjerlessen)
2. Verdere implementatie Kanjertraining op schoolniveau (Kanjers startweken, Kanjerweek, officiële certificering als Kanjerschool)
3. Verdere implementatie Kanvas (SEL leerlingvolgsysteem + sociale veiligheidsbeleving)
4. Gedrag "op de agenda" houden middels incidentmethode, interactiewijzer
5. Borging incidentenregistratie
6. Ouderbetrokkenheid sociale veiligheid
7. Professionalisering team t.a.v. specifieke gedrags- en werkhoudingsproblematiek, begeleiding van het team t.a.v. leerlingen met specifieke gedrags- en werkhoudingsproblematiek
8. Updaten sociaal veiligheidsbeleid

Voor een uitgewerkte versie van deze doelstellingen (SMART) zie het school jaarplan.

5. Preventie

5.1 Primaire preventie

Het creëren van een sterk pedagogisch klimaat, waarin alle leerlingen zich gezien en erkend voelen en waarin leerlingen en leerkrachten respectvol met elkaar omgaan staat aan de basis van een sociaal veilige omgeving. Bij het creëren van een sterk pedagogisch klimaat staat het pedagogisch handelen van de groepsleerkracht centraal. Een sterk en positief pedagogisch klimaat is merkbaar in de houding, het taalgebruik en het gedrag van de leerlingen en de leerkrachten.

Op de Cornelis Musiusschool wordt sinds het schooljaar 2015-2016 van groep 1 t/m 8 gewerkt met De Kanjertraining, een door het COTAN goedgekeurde methode voor sociaal-emotioneel leren. Ieder schooljaar start met een periode van 6 weken, waarin de vorming van een positieve groep centraal staat.

5.1.1 De Kanjertraining - Methode voor sociaal-emotioneel leren

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect.

De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief), of te verbeteren (curatief).

De volgende doelstellingen staan bij de Kanjertraining centraal:

- ✓ Het bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de klas
- ✓ Het versterken van sociale vaardigheden bij leerlingen
- ✓ Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten
- ✓ Bewustwording van de eigenheid bij leerlingen
- ✓ Leren om verantwoordelijkheid te nemen

Bij de Kanjertraining wordt uitgegaan van 5 basisregels, de Kanjerregels. Deze Kanjerregels gelden voor iedereen die betrokken is bij de school.

Dit spreken we af:

Kinderen gedragen zich verschillend in verschillende situaties. De meeste kinderen zijn te vertrouwen. Ze zijn vriendelijk, behulpzaam en op een leuke manier grappig of stoer. Maar

het kan ook doorslaan. Dan gedragen kinderen zich te meegaand uit angst, lachen elkaar uit of doen vervelend stoer. Deze gedragingen worden binnen de Kanjertraining middels de volgende gedragstypen aan de kinderen uitgelegd:

De tijger is zichzelf, te vertrouwen, vriendelijk, behulpzaam en op een leuke manier grappig en stoer.

Het aapje lacht uit, loopt mee, doet als een uitslover en maakt theater.

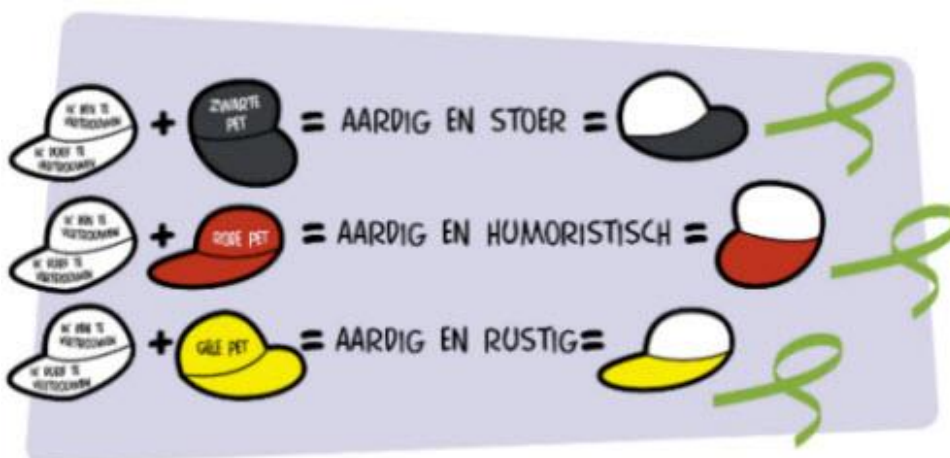

Het konijn doet zielig, trekt zich terug en doet bang.

De vlerk daagt uit, pest, zoekt ruzie, speelt de baas.

Binnen de Kanjertraining leren kinderen dat ze zichzelf mogen zijn. Ze leren om respectvol met zichzelf, elkaar en de school om te gaan. Van ouders en leerkrachten wordt verwacht dat zij - als zich problemen voordoen – oplossingen zoeken waar iedereen wat aan heeft en dat zij niet handelen uit irritatie of angst.

In alle groepen staan de lessen van de Kanjertraining op het rooster. Kinderen worden gestimuleerd om wat zij geleerd hebben in de Kanjerlessen ook daarbuiten, bijvoorbeeld tijdens samenwerkmomenten of op het schoolplein, toe te passen.

In de school hangen posters van de Kanjertraining, die alle betrokkenen herinneren aan de basisregels en afspraken. Ouders worden een aantal keer per jaar uitgenodigd om een Kanjerles in de klas bij te wonen, zodat zij hun kind nog beter kunnen begeleiden bij het toepassen van de geleerde vaardigheden.

Voor meer informatie over de Kanjertraining zie ook www.kanjertraining.nl.

5.1.2 Gedragsverwachtingen en consequenties

De gedragsverwachtingen die op school gelden hangen samen met de pijlers van de Kanjertraining: **vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect.**

Naar aanleiding van wat er speelt binnen de school, wordt besloten welke gedragsverwachtingen schoolbreed meer aandacht verdienen.

Gedragsverwachtingen:

Rust

- Als we op de fiets naar school komen stappen we af bij het hek.
- In de gang en op de trap geven wij elkaar de ruimte om te passeren.
- Binnen de school is het wandelgebied, buiten hoeft dat lekker niet.
- In de rij zijn we rustig.
- In de klas zorgen we dat anderen rustig kunnen werken.
- Als er lessen bezig zijn, zorgen we dat we zachtjes doen op de gang en niemand storen.

Respect

- We begroeten elkaar als we op school komen en zeggen elkaar gedag als we de school verlaten.
- We houden het schoolplein schoon.
- We hangen onze jassen en tassen aan de kapstok.
- We houden de klas en de school netjes en opgeruimd.
- We zijn zuinig op de spullen van onszelf, van een ander en van de school.
- We vragen het als we iets willen lenen.

Vertrouwen

- We zorgen dat we te vertrouwen zijn.
- We zorgen dat iedereen zich veilig kan voelen.
- Iedereen mag zichzelf zijn.
- Iedereen hoort erbij.
- We helpen elkaar als dit nodig is.
- We zijn eerlijk tegen elkaar.
- Als we een probleem hebben, praten we met iemand die we vertrouwen.
- Ook als we boos zijn, we houden onze handen en voeten bij onszelf.
- Voor we iets zeggen, denken we na hoe dit voor een ander voelt.

Consequenties

Als het een leerling niet lukt zich conform de gedragsverwachtingen te gedragen zal de leerling hier door een betrokken personeelslid op worden aangesproken. Indien nodig zullen er voor de leerling consequenties aan worden verbonden. De consequenties zijn afhankelijk van de situatie, de leeftijd van de leerling en kunnen waar nodig ook leerlinggebonden zijn. De gedragsverwachtingen en hoe leerlingen hiermee omgaan zijn onderwerp van gesprek tijdens pedagogische teamvergaderingen. Indien nodig kan er een (tijdelijke) schoolafpraak worden gemaakt omtrent consequenties voor het niet houden aan een bepaalde gedragsverwachting.

5.1.3 Groepsvorming

Met name in de eerste 6 weken van het schooljaar wordt er systematisch aandacht besteed aan een positieve groepsvorming. Bij de groepsvorming wordt uitgegaan van de fasen van groepsvorming van Tuckman:

1. **Forming** - *kennismaking en oriëntatie*

De klas komt na de zomervakantie weer bij elkaar. Sommige leerlingen hebben tijdens de vakantie met elkaar gespeeld, anderen hebben elkaar 6 weken niet gezien. Iedereen is op fysiek en sociaal-emotioneel gebied wat gegroeid. Wellicht zijn er nieuwe leerlingen in de klas door een verhuizing of een doublure. En vaak is voor iedereen de leerkracht nieuw. Er is daarom behoefte aan een hernieuwde *kennismaking*.

Daarnaast roep een onbekende leerkracht in een onbekend lokaal ook veel vragen op. Hoe werken de dingen hier eigenlijk? Welke afspraken gaan er gelden? De leerlingen gaan zich opnieuw *oriënteren* om de organisatie te begrijpen. De fase van kennismaking en oriëntatie duurt zo'n 1-2 weken.

Voorbeelden van passende activiteiten tijdens deze fase:

- Kringgesprekken/ spelletjes waarin leerlingen zichzelf voorstellen (naam, hobby's, lievelingseten enz.)
- Leerlingen stellen niet zichzelf, maar een groepsgeenoot aan elkaar voor.
- Inrichting van de klas bespreken (wat staat waar, waarom)
- Verjaardagskalender maken
- Leerlingen maken een paspoort van zichzelf of een zelfportret
- Leerlingen geven elkaar raadsels op over zichzelf
- Babyfoto's raden
- Leerlingen nemen een voorwerp mee dat iets over hen vertelt. De klas raadt van wie het is en/ of de persoon van wie het is vertelt er iets over.

2. **Norming** - *creëren van gemeenschappelijke normen over wat wel en niet gewenst is*

De fase van norming heeft te maken met normen, met regels en gedragsverwachtingen: wat is hier toegestaan en wat niet? Hoe gaan we hier met elkaar om?

In de eerste week van het schooljaar komen de school- en de klassenregels uitgebreid aan bod. Het schoolteam neemt hiermee het initiatief om richting te geven aan de fase "norming".

De schoolregels worden in iedere groep door de leerlingen en groepsleerkracht gezamenlijk verder uitgewerkt in klassenregels. Deze activiteit heeft als doel om de algemene regels op klassenniveau te concretiseren en de leerlingen mede-eigenaar te maken van de geldende afspraken.

Tijdens de eerste maandsluiting wordt stilgestaan bij de schoolregels en gedragsverwachtingen.

Gedurende het schooljaar worden - afhankelijk van gedragingen die het schoolteam signaleert - bepaalde gedragsverwachtingen op groepsniveau en/ of op schoolniveau opnieuw centraal gesteld.

Voorbeelden van passende activiteiten tijdens deze fase:

- De groep laten nadenken over gedragsverwachtingen die passen binnen de school en de klas.

- Gedragsverwachtingen actief aanleren op verschillende locaties/ in verschillende situaties (in de rij, op de gang, in de kleedkamer, tijdens een kringgesprek)
- Een visuele weergave van de klassenregels maken en presenteren (bijvoorbeeld bij de maandsluiting of aan de directie)
- Klassikaal een sociaal probleem voorleggen, in groepen zoeken naar oplossingen
- Morele dilemma's bespreken (zoals: een arme man heeft een ziek kind en breekt in bij een apotheek om medicijnen in handen te krijgen. Mag dat?)
- Stellingen bespreken, leerlingen een positie laten innemen (eens of oneens) en deze verdedigen.

3. **Storming**; strijd om invloed, verkrijgen van leiderspositie

De groepsleerkracht is de formele leider van de groep. Er zijn binnen iedere groep ook leerlingen die zich door hun gedrag of hun houding binnen de groep een bepaalde positie verwerven. Sommige leerlingen ontwikkelen zich tot informele leiders (in de Kanjertraining de zwarte pet), anderen ontwikkelen zich tot grappenmaker of meeloper (de rode pet) en anderen nemen een stille of teruggetrokken rol aan (de gele pet). Dit helder krijgen van de gezagsverhoudingen binnen de groep en het aannemen van rollen binnen de groep noemen we "storming". Als de informele leider(s) "Kanjergedrag" laten zien (de witte pet met een zwarte klep) zullen zij de sfeer binnen de groep op een positieve manier beïnvloeden en bijdragen aan het ontstaan van een positieve groep. Als de informele leider(s) negatief gedrag vertonen (de zwarte pet) kunnen er problemen in de gezagsverhoudingen ontstaan. De invloed van de informele leiders binnen de groep kan zo groot worden dat deze bij kan dragen aan het ontstaan van een negatief groepsklimaat.

Voorbeelden van passende activiteiten tijdens deze fase:

- Coöperatieve werkvormen met een duidelijke rolverdeling (voorzitter, notulist, tijdbewaker, presentator). Leerlingen verschillende rollen laten uitproberen.
- Activiteiten met wisselend leiderschap (bijvoorbeeld: in tweetallen, de ene leerling houdt de ogen dicht, de ander leidt deze leerling door de klas)
- Complimenten geven en ontvangen
- Praten over hoe emoties gedrag beïnvloeden
- Aandacht voor emotiewoordschat
- Aandacht voor strategieën om op een effectieve manier problemen op te lossen.
- Aandacht voor het reflecteren op het eigen handelen van de leerlingen
- Evalueren van groepsactiviteiten (wat ging er goed/ minder goed/ wat doen we de volgende keer anders?)
- Leerlingen zelf een conflict laten oplossen en vragen hoe dit verlopen is.
- Gezelschapsspelletjes spelen, leren omgaan met winst en verlies.
- In groepjes een zo hoog mogelijk toren/ een zo sterk mogelijke brug bouwen met stroken papier, spaghetti o.i.d.
- Een enquête laten samenstellen en uitvoeren over onderwerpen zoals pesten of veiligheid op het plein.

4. **Performing**; langere periode van rust en plezierige samenwerking

Rond de herfstvakantie zal de klas een positieve groep moeten zijn. In zo'n groep staan de rollen vast, zijn de onderlinge verhoudingen in balans en heerst er een

basisrust. In een positieve groep is het prettig werken. Er heerst een klimaat waarin leerlingen met en van elkaar willen en kunnen leren. Het kan voorkomen dat er na de herfstvakantie geconstateerd moet worden dat de klas nog geen positieve groep is. Mocht er sprake zijn van een negatieve groeps sfeer, zullen secundaire of tertiaire preventieve maatregelen ingezet worden.

Voorbeelden van passende activiteiten tijdens deze fase:

- Activiteiten/ spelletjes waarbij samenwerken centraal staat.
- Werken aan projecten/ presentaties
- Sport- en speldag met veel groepsactiviteiten
- Excursies met de groep
- Optreden/ show is klassen- of schoolverband
- Uitwisselingsprojecten (bijvoorbeeld prentenboek maken voor leerlingen uit de onderbouw 1/ 2, project presenteren op een andere school)
- Kennismaken met andere culturen, presentatie geven van eigen of andermans cultuur
- Fotocollage van de positieve groep maken

5. **Adjourning**; *groep houdt op met bestaan*

Tegen het einde van het schooljaar groeit het besef dat de groep in de huidige samenstelling en met de huidige manier van werken en afspraken niet veel langer meer zal bestaan.

Met name in groep 8, waar deze fase door het naderende afscheid van de basisschool, veel intensiever beleefd wordt, kan de sfeer binnen de groep gedurende de tweede helft van het schooljaar veranderen. Leerlingen vinden het jammer dat de groep ophoudt te bestaan, er kan onzekerheid zijn over de nieuwe school. Sommige leerlingen gaan benoemen wat er allemaal niet leuk is aan de basisschool (saai, kinderachtig), of houden zich minder aan de schoolregels (normvervaging). Anderen zoeken elkaar en de gezelligheid juist meer op, om nog even goed van elkaars gezelschap te kunnen genieten.

Voorbeelden van passende activiteiten tijdens deze fase:

- Kennismakingsbezoek nieuwe meester, juf of school
- Kringgesprek; evaluatie van het jaar, de leerstof, de groep, de leerkracht
- Jaarboek maken
- Schoolreisje, sportdag, kamp
- Musical- en afscheidsavond (groep 8)
- Bijzonderheden laten opschrijven van het afgelopen jaar of over elkaar en dit bundelen/ presenteren
- Schrijven of tekenen over het komend schooljaar (Hoe wordt het volgend jaar?)
- Afscheidslied schrijven
- Gevoelens benoemen/ uitbeelden
- Brief schrijven aan jezelf (Hoe heb ik het schooljaar beleefd? Wat is mijn doel voor het komende jaar?) of een brief met tips en trucs voor de leerlingen die na de zomervakantie in deze klas komen (Hoe overleef ik groep 8?)
- Schrijfopdracht: je bent 25 jaar of bejaard en je kijkt terug op je basisschooltijd (groep 8)
- Fotomuur/ presentatie van de groep die afscheid neemt
- Kies een maatschappelijk doel en ga daar aan werken (iets voor de wijk, stad, land of de wereld)

In de praktijk zal het proces van groepsvorming niet altijd netjes volgens de bovenstaande fasen verlopen. Bijvoorbeeld door de komst van een nieuwe leerling later in het schooljaar of door langdurige vervanging van de vaste groepsleerkracht door ziekte of een zwangerschapsverlof, kunnen er verschuivingen in de gezagsverhoudingen ontstaan. Dit kan een nieuwe "storming" fase binnen de groep teweeg brengen.

Bron: Kees van Overveld – Groepsplan gedrag mei 2013, uitgeverij Pica

5.1.4 SCOL, KIJK! en Sociogram

KanVAS

Voor het in kaart brengen van de sociale competenties van leerlingen gebruikt de Cornelis Musiussschool het door COTAN goedgekeurde leerlingvolgsysteem KanVAS.

Dit leerlingvolgsysteem ondersteunt de school bij:

- Een planmatige aanpak van de ontwikkeling van sociale competenties op klassenniveau
- Het tijdig signaleren van leerlingen die op sociaal/ emotioneel gebied extra ondersteuning nodig hebben.

SCOL bestaat uit een leerkrachtgedeelte voor groep 1 t/m 8 en een leerlinggedeelte voor groep 6 t/m 8.

SCOL wordt twee keer per jaar, in november en april door de leerkrachten en leerlingen ingevuld.

KIJK!

In groep 1/2 worden de sociale competenties in kaart gebracht aan de hand van de ontwikkelingslijnen *zelfbeeld, relatie met volwassenen, relatie met andere kinderen en spelontwikkeling* uit het observatie- en registratiesysteem KIJK!

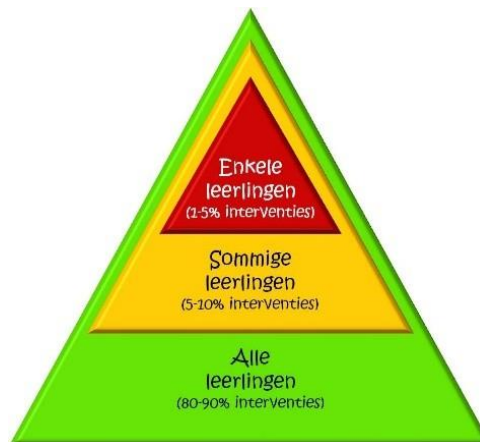
Het Sociogram - Sometics

Het sociogram van een groep wordt in groep 3 t/m 8 in november en april afgenomen.

5.2 Secundaire preventie

Rond de herfstvakantie staat het onderwerp groepsvorming op de agenda van een pedagogische teamvergadering. Met het team wordt het functioneren van de verschillende groepen binnen de school besproken aan de hand van de volgende piramide. De groepsleerkrachten vullen deze piramide voor hun eigen groep in.

Niveau 1: Alle leerlingen

Primaire preventie bestaat uit een algemene, universele aanpak die bedoeld is voor alle kinderen uit de groep en die de individuele leerlingen niet stigmatiseert. De maatregelen op dit niveau kunnen bestaan uit een effectief georganiseerd klassenmanagement, een regelsysteem ten behoeve van een rustig en ordelijk werkklimaat en/ of het gebruik van een programma voor sociale en emotionele competenties. Voor 80-90% van de leerlingen zal deze aanpak meer dan voldoende zijn.

Niveau 2: Sommige leerlingen

Voor 5-10% van de leerlingen is de aanpak op het eerste niveau onvoldoende. Het betreft hier leerlingen die meer dan anderen het risico lopen zich problematisch te ontwikkelen. De interventies op dit niveau richten zich specifiek op het aanpakken van invloedrijke risicofactoren in het kind en/ of de omgeving. Op pedagogische vergaderingen kunnen deze leerlingen besproken worden volgens de incidentmethode.

Niveau 3: Enkele leerlingen

2-5% van de leerlingen profiteert in onvoldoende mate van de maatregelen op de eerste twee niveaus. Zij zijn gebaat bij een gedragsfunctieanalyse en ondersteuning die zeer nauw aansluit bij de ontwikkelingsbehoefte. Vaak bestaat er een geïntensiveerd contact met gespecialiseerde begeleiders, gedragspecialisten of orthopedagogen.

De grens tussen het tweede en derde niveau is soms niet helemaal duidelijk. Doordat iedere leerling zich op sociaal-emotioneel steeds blijft ontwikkelen en ook anders kan functioneren bij een andere groepsleerkracht (immers iedere groepsleerkracht brengt ook zijn/ haar eigen persoonlijkheid en werkwijze in een groep), kan het zijn dat een leerling in een nieuw schooljaar of gedurende het schooljaar van preventieniveau verandert.

Om in te schatten of maatregelen op het tweede of derde preventieniveau nodig zijn wordt gebruik gemaakt van de volgende overzichten:

Gedrag dat vraagt om maatregelen op preventieniveau 2 of 3:

Externaliserend gedrag	Internaliserend gedrag
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verstoren van klassikale activiteiten (brutaliteiten, roepen, van de plaats komen) ➤ Weigeren om werk te doen ➤ Geen gehoor geven aan (corrigerende) opmerkingen van de leraar ➤ Fysiek contact (duwen, slaan, schoppen) ➤ Op ongepaste wijze omgaan met spullen van school of anderen ➤ Ongepast taalgebruik ➤ Clownesk gedrag 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verdriet ➤ Tobben ➤ Erg verlegen/ timide ➤ Angstig ➤ In zichzelf gekeerd/ teruggetrokken ➤ Niet opkomen voor zichzelf

Het verschil tussen preventieniveau 2 en 3

	Preventieniveau 2	Preventieniveau 3
Duur	De problemen zijn er sinds kort (enkele dagen/ weken)	De problemen spelen al langere tijd (maanden)
Frequentie	De problemen doen zich niet al te vaak voor. Er zit geen continuïteit in het vertonen van het gedrag. Desalniettemin is het gedrag storend.	Er is een aanhoudende reeks van storende gedragsuitingen
Intensiteit	De intensiteit van de problemen is over het algemeen laag. Een enkele keer is er sprake van escalatie van het gedrag.	De problemen zijn intens en gaan gepaard met veel emotie bij de leerling en de omgeving.
Situatie	Het probleemgedrag wordt meestal in één situatie getoond (bijvoorbeeld op de gang, tijdens de rekenles)	De problemen komen in meerdere situaties voor.
Stapeling	Het probleemgedrag is beperkt in omvang.	Er is sprake van stapeling van verschillende soorten probleemgedrag.
Gevolgen	De hinder voor de leerling en/ of de omgeving is beperkt.	De hinder voor de leraar en de klasgenoten is groot. De leerling kan zelf ook onder het probleemgedrag lijden.
Prognose	De verwachting is dat de problemen lichte ondersteuning behoeven.	De verwachting is dat de problemen intensieve ondersteuning behoeven.

5.2.1 Groepsplan gedrag

In het groepsplan gedrag (Kees van Overveld), wordt in kaart gebracht welke maatregelen er genomen worden op groepsniveau, het niveau van kleine groepen kwetsbare leerlingen en op individueel niveau om de groep als geheel beter te laten functioneren. Het werken met een groepsplan gedrag kan worden ingezet als de maatregelen beschreven onder de

primaire preventie niet afdoende zijn voor het creëren van een positieve groep. Het groepsplan gedrag wordt opgesteld en gemonitord door de groepsleerkracht en de intern begeleider.

5.2.2 SOVA trainingen op maat

De lessen sociale vaardigheden/ Kanjerlessen worden zoveel mogelijk aangepast op wat de groep (of risicoleerlingen binnen de groep) nodig hebben.

Via de contactpersoon van Team Jeugd Delft kunnen voor individuele leerlingen specifieke trainingen worden aangevraagd (bijvoorbeeld weerbaarheidstraining, faalangstraining etc.). Deze trainingen vinden buiten de school plaats.

5.3 Tertiaire preventie

Indien individuele leerlingen onvoldoende baat hebben bij de maatregelen genoemd onder primaire en secundaire preventie, zal er voor deze leerlingen gezocht worden naar hulp op maat intern of extern. Na overleg met de ouders van deze leerlingen worden zij meestal besproken binnen het schoolondersteuningsteam. De aanwezige externe ondersteuners geven advies over mogelijk in te zetten extra hulp. Hierbij kan gedacht worden aan ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband, Team Jeugd Delft of de GGZ. Voor meer informatie over de samenwerking tussen de school en deze instanties zie ook het schoolondersteuningsplan.

Mocht een groep als geheel disfunctioneel gedrag blijven vertonen, kan de training "Rots en water" worden overwogen. <http://www.rotsenwater.nl/> of bij de lagere groepen de "kiesel en druppel".

6.1 Het pestprotocol

Dit pestprotocol is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind wordt gepest of pest. Dit protocol sluit aan bij de Kanjertraining.

Wat is pesten?

Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen is niet gemeen, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, niet iedere keer dezelfde is aan de beurt. Plagen is ook meestal 1 tegen 1 en is makkelijk te stoppen.

Het is niet zo dat je met plagen niet op hoeft te letten. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het niet meer leuk vindt. En dan is het pesten geworden.

Soms wordt de vraag gesteld is het nu plagen of pesten, daar is maar 1 antwoord op. De ontvanger bepaalt of het plagen of pesten is. De zender kan het nog net zo leuk bedoeld of gezegd hebben, de ontvanger bepaalt.

Bij pesten is de sfeer juist niet positief en er is altijd sprake van meer tegen 1. Er is sprake van een machtsverschil, het slachtoffer is niet in staat tegen de sterkere partij (pestkop met meelopers) te verweren. Pesten is altijd gemeen bedoeld en het kan niet in je eentje worden gestopt.

PLAGEN	PESTEN
Gebeurt af en toe	Gebeurt vaak en lang
Iedereen is gelijk. Eerst plaagt de één de ander en dan plaagt de ander weer	Eén of meer kinderen spelen de baas.
Het gaat heen en weer	Gaat altijd één kant op met vaak hetzelfde slachtoffer.
Voor de lol	Gemeen bedoeld
Je kunt zeggen als het niet meer leuk is	Het is moeilijk of niet te stoppen
Voor iedereen is het leuk	Voor de één is het leuk, maar voor de ander niet

Een kind wordt gepest wanneer het herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem of haar zijn gericht, en waarbij de macht ongelijk is verdeeld.

De Kanjertraining gaat ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen. En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de pester zelf zullen zijn.

Cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect

en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst, waarin kinderen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep.

Pesten gebeurt meestal achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat kinderen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

Preventie van pestgedrag

Met behulp van de Kanjerlessen doet de school aan preventie van pestgedrag.

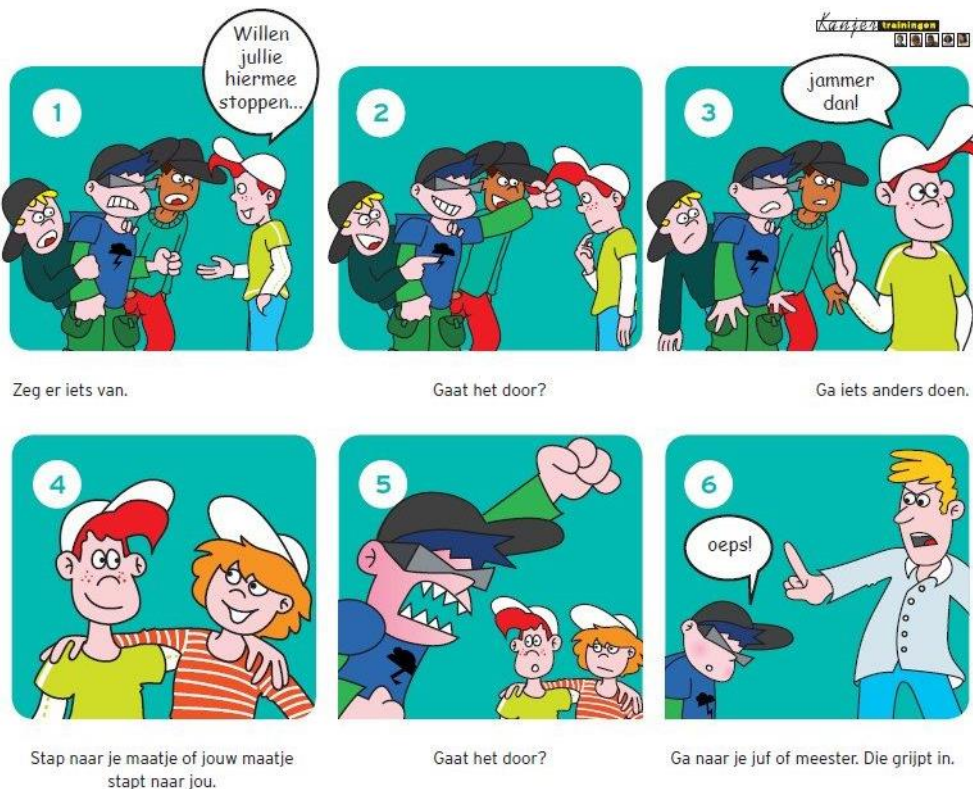
Kernpunten in de aanpak volgens de Kanjertraining:

1. De Kanjerafspraken.
2. Denk goed over jezelf en de ander.
3. Pieker niet alleen, maar deel je zorgen met de ander, bij voorkeur met je ouders.
4. Denk oplossingsgericht.
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met kritiek die je krijgt.
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.
  - 6a. Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor.
  - 6b. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook “de eigen gang” mag gaan.
7. Hulp in de vorm van een maatje/buddy/tutor (bemiddeling).
8. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.

Leerlingen wordt aangeleerd om in het geval van vervelend gedrag van anderen als volgt te reageren:

Kom je naar gedrag tegen? Zeg en doe dan dit:

1. Wil je ermee stoppen? Ik krijg een naar gevoel van jouw gedrag. Ik vind het vervelend dat je dit (schelden, achterna roepen, slaan enz.) doet.
2. Wil je er niet mee stoppen? Meen je dat?
3. Zoek het uit. Hier heb ik geen zin in. Je haalt je schouders op en gaat iets gezelligs doen. Je blijft rustig, je blijft eigen baas (je laat je niet bepalen door een vervelend persoon) je doet als de witte pet.
4. Ga weg bij vervelend gedoe. Zoek een maatje, doe iets gezelligs, maak een kletspraatje met iemand anders. Op die manier kom je meestal van pesters af.
5. Zorg ervoor dat jezelf geen benzine geeft. Ga je reageren dan wordt het alleen maar erger.
6. Stopt het niet? Dan wordt het alleen maar erger. Weten jij en je maatje geen oplossing? Dan stap je naar de juf of meester toe.

Op social media volg je dezelfde gedragslijn. Met dit verschil dat je hulp kunt inroepen bij <https://www.meldknop.nl/>. Je doet dat nadat je met je ouders hebt besproken wat er aan de hand is.

Aanpak van pestgedrag

Indien er sprake is van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen:

1. *De betrokken groepsleerkracht gaat in gesprek met de pester*
  - De leerkracht gaat ervan uit dat kinderen elkaar niet dwars willen zitten. Kinderen hebben niet de bedoeling om vervelend te doen. In een conflict wordt daarom gevraagd naar bedoelingen van het kind. "Is het jouw bedoeling om je klasgenoot, de klas, mij zo verdrietig/ boos te maken?"
  - Als de leerling aangeeft dat het niet de bedoeling is, dan krijgt de leerling de kans om de fout te herstellen en om het anders te doen.
  - Als het kind aangeeft dat het wél de bedoeling was anderen dwars te zitten, wordt hem/ haar in eerste instantie de toegang tot de klas ontzegd. De leerling moet zich melden bij de directie. *Dit geldt ook voor leerlingen die aangeven dat het niet hun bedoeling is, maar in hun gedrag of houding iets anders laten zien. Deze leerling geeft daarmee aan dat hij/ zij (nog) niet te vertrouwen is.*
2. *De directie neemt contact op met de ouders*
  - De directie neemt contact op met de ouder(s) van de leerling. In contact met de ouders wordt verteld wat het probleem is en wat de bedoeling van hun kind lijkt te zijn. De ouders worden op school gevraagd om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken.
  - Zolang de ouders niet op school zijn geweest, kan de leerling niet terug naar zijn/ haar eigen groep. De leerling wordt met werk tijdelijk in een andere klas gezet. De groep wordt "beschermd" tegen deze leerling.

3. *Gesprek met ouders*

- In gesprek met de ouders wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht, zodat het gedrag van het kind zich niet meer voordoet. Het gesprek met de ouder wordt oplossingsgericht gevoerd.
- Als na het gesprek met ouders blijkt dat het kind zich niet wil misdragen, dan wordt een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waaraan de ouders meewerken en kan het kind worden teruggeplaatst.

4. *De eerste verwijdering*

- Als het kind nog steeds achter zijn/ haar keus zich te misdragen staat (of als ouders van mening zijn dat hun kind zich mag misdragen), dan wordt de leerling voor langere tijd in een andere groep geplaatst. We noemen dit de eerste verwijdering. Tijdens de verwijdering wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Terugplaatsing is mogelijk als de leerling afstapt van het idee dat hij/ zij het recht heeft zich te misdragen en dit in zijn/ haar houding en gedrag laat zien.
- Binnen de nieuwe groep wordt negatief gedrag genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier wordt de leerling geholpen zich te houden aan normale gedragsregels. Begrijpt de leerling dat hij/zij zich moet houden aan de gedragsregels van de school en laat hij/zij dit in zijn/ haar houding en gedrag ook zien, dan kan hij/zij worden teruggeplaatst naar de eigen groep.

5. *Verwijzing naar hulpverlenende instanties*

- Samengaand met de maatregel “verwijdering van de eigen groep” kan ouders worden geadviseerd contact op te nemen met één van de Kanjertrainingspraktijken of de schoolcontactpersoon van Team Jeugd Delft. Het aanhoudend afwijzen van adviezen en het aanhoudend niet mee willen denken van ouders aan een positieve oplossing interpreteert de school als een vorm van pedagogische verwaarlozing. De school kan hiervan melding doen bij Veilig Thuis.

6. *Overstap naar een andere school*

Een andere mogelijkheid is dat de leerling een nieuwe kans krijgt op een andere school (eventueel binnen hetzelfde bestuur).

7. *Definitieve verwijdering*

- Bij het uitblijven van verbeteringen na verschillende verwijderingen uit de groep en terugkerende herhaling van het wangedrag kan de school overgaan tot definitieve verwijdering van de leerling.

Samenwerking tussen school en ouders

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten.

Het is daarbij van belang dat ouders vermijden om “eigen rechter” te spelen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders andermans kind aanspreken, met het doel de problemen voor het eigen kind op te lossen.

Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten, directie en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met het doel een goede oplossing te vinden die ook in de toekomst houdbaar is.

Voorbeeldgedrag van leerkrachten en ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest als duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar (fatsoensnormen), waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met verbaal of fysiek geweld worden

opgelost. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen.

Wat mag u verwachten van de leerkrachten op school?

- U mag verwachten dat de leerkrachten van de school respectvol omgaan met uw kind en met u als ouder.
- U mag verwachten dat de leerkrachten twee gedragstalen weten te spreken. De leerkracht is in staat grenzen te stellen aan wangedrag. (= directief: duidelijk, helder en grens stellend). Daarnaast is de leerkracht in staat leerlingen te ondersteunen om inzicht te krijgen in de situatie en weer te kiezen om zich met respect naar anderen te gedragen (de witte pet).
- Doet zich een probleem voor op school, dan mag u van de leerkrachten verwachten dat zij daarmee oplossingsgericht aan de slag gaan. De leerkrachten hebben u nodig om tot een goede oplossing te komen, die goed is voor uw kind, maar ook voor de andere kinderen, hun ouders, de leerkracht, de school en de buurt.

Wat verwacht de school van de ouders?

- De school verwacht van ouders dat zij (vermoedens van) pestgedrag bij de groepsleerkracht aankaarten. Indien ouders het gevoel hebben dat het probleem onvoldoende wordt opgelost, verwacht de school dat ouders dit bespreekbaar maken met de directie.
- De school verwacht van de ouders dat zij op een constructieve manier meedenken en meewerken met de school om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken.
- De school verwacht van ouders dat zij (ook als dit moeilijk is) op een respectvolle manier omgaan met het schoolteam en de leerlingen van de school. De school verwacht van ouders dat zij zich weten te beheersen in hun omgang met andere ouders, het schoolteam en de leerlingen van de school. Dit geldt ook voor uitingen op social media.

Tips voor ouders

Als er sprake is van pestgedrag, roept dit bij alle partijen veel emoties op. Voor ouders kunnen de volgende tips ondersteuning bieden als er sprake is van pestgedrag op school:

1. Ook mijn kind kan doen als de zwarte, rode of gele pet. Ook mijn kind kan pesten.
2. Ook mijn kind kan worden gepest.
3. Ik neem het probleem serieus.
4. Ik raak niet in paniek.
5. Ik straf niet fysiek en ga niet "uit mijn dak" als ik hoor dat mijn kind vaak doet als de zwarte pet.
6. Ik probeer er achter te komen wat mogelijke oorzaken kunnen zijn van het gedrag van mijn kind.
7. Ik vraag mij af: Voelt mijn kind zich veilig thuis? Voelt mijn kind zich veilig op school? Pest mijn kind uit stoerheid of uit gewoonte? Pest mijn kind omdat het denkt dat het zo hoort? Pest mijn kind omdat het bij de groep wil horen? Welke t.v.-programma's kijkt mijn kind allemaal? Wat doet mijn kind allemaal op internet? Weet mijn kind wel wat het doet, wat het aanricht?
8. Ik besteed extra aandacht aan mijn kind.
9. Ik corrigeer agressieve buien.
10. Ik stimuleer mijn kind om aan sport te doen of bij een club te gaan.

11. Ik overleg met de school, ik ga niet zelf ingrijpen.
12. Ik bied hulp aan mijn kind.
13. Ik lees boeken over pesten en/ of vraag informatie op.
14. Ik schakel eventueel een expert in als ik dat nodig vind of als de school dat aangeeft.
15. Beheers u op social media. Een behoorlijk aantal ouders is van mening alles te mogen twitteren en te Whatsappen over leerkrachten, leerlingen en andere ouders met alle gevolgen van dien. Ook op social media gelden normale sociale gedragscodes.

6.2 Social media/ internet gebruik

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Digitaal pesten gebeurt vaak buiten school. Het ruziën en pesten kan doorgaan op school en heeft negatieve gevolgen voor de sociale veiligheid op school. Digitaal pesten gebeurt via social media zoals YouTube, Facebook, Tumblr, Twitter, Instagram, SnapChat, What's app en chatrooms. Via deze digitale media kan je heel gemakkelijk vervelende berichten versturen, belastende foto's of filmpjes plaatsen of iemand uitschelden. Het is lastig voor het slachtoffer om zich tegen digitale pesterijen te verweren.

Online pesten voelt veilig voor de dader omdat niemand het kan zien. Dit kan het aantrekkelijk maken om op deze manier te pesten. De dader blijft anoniem en hoeft het slachtoffer niet in de ogen te kijken.

De leerkracht maakt het gebruik van social media bespreekbaar in de groep. De voordelen en risico's hiervan worden besproken. In de bovenbouwgroepen komt dit thema als onderdeel van de Kanjertraining in ieder geval aan de orde. Indien er aanleiding voor is, wordt dit thema ook in de middenbouw behandeld.

Alle signalen van pesten via social media worden door de leerkrachten serieus genomen. Mocht er sprake zijn pesten via de social media worden in principe dezelfde stappen van het pestprotocol gevolgd zoals beschreven in hoofdstuk 6.1

Digitaal pesten kan ook door ouders/ leerlingen gemeld worden via <https://www.meldknop.nl/>.

Verdere informatie over sociale media en internetgebruik op school is te vinden in het ICT-beleid. Het ICT-beleid zal gedurende het schooljaar 2016-2017 volledig worden herzien.

6.3 Schorsen en verwijderen

Schorsing en verwijdering wordt zoveel mogelijk voorkomen. De procedure schorsen en verwijderen is opgenomen in de schoolgids.

7. Gedragscodes

7.1 Gedragscode leerkrachten

Van alle personeelsleden van de Cornelis Musiuschool wordt verwacht dat zij als rolmodel fungeren en dat zij actief bijdragen aan het creëren van een sfeer van **vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect** in de school.

In deze gedragscode wordt voor verschillende schoolsituaties beschreven wat er van een leerkracht verwacht wordt. Een gedragscode is geen opsomming van regels, maar geeft een richtlijn voor het handelen in allerlei schoolse situaties. Bij zaken die niet in dit document worden genoemd beslist de directie. Dit gebeurt zoveel mogelijk na overleg met het team of met het bestuur.

- **Leerlingen thuis uitnodigen**

Leerlingen worden niet alleen bij een leerkracht thuis uitgenodigd. Wanneer een groep leerlingen een leerkracht bezoekt gebeurt dit alleen met medeweten van de ouders en met medeweten van de directie.

- **Nablijven**

Wanneer leerlingen langer dan een kwartier moeten nablijven, worden ouders hiervan op de hoogte gesteld. Bij langere nablijfsessies wordt een collega hierover ingelicht. De (tussen)deur van het lokaal waarin de leerling nablijft, blijft open. Een leerkracht blijft nooit alleen met een leerling op school.

- **Alleen met een leerling of leerlingen in een afgesloten ruimte**

Leerkrachten proberen zoveel mogelijk te voorkomen dat zij met een leerling in een afgesloten ruimte verkeren, zoals bijvoorbeeld in een magazijn. Als dit niet te voorkomen is, wordt ervoor gezorgd dat de deur open blijft, zodat collega's kunnen horen wat er besproken wordt, c.q. wat er gebeurt.

- **Kleding**

Leerkrachten maken over kleding geen opmerkingen die kwetsend of als bewust prikkelend kunnen worden uitgelegd.

In het schoolgebouw wordt het dragen van hoofdbedekking niet toegestaan.

- **Zindelijkheid/ ongelukjes**

Bij ongelukjes met plassen zijn er voor de leerlingen van groep 1/2 op school altijd verschoningen aanwezig. De groepsleerkracht biedt de leerling waar nodig hulp bij het verschonen. Hierbij wordt rekening gehouden met de wensen van de leerling. Bij ongelukjes met de ontlasting worden ouders gebeld om de leerling te verschonen.

- **Lichaamscontact**

Lichaamscontact algemeen

Als een leerkracht iets uitlegt of voor moet doen terwijl de leerkracht naast de leerling staat, mag de leerkracht zich enigszins over de leerling heenbuigen. Bij jongere leerlingen, met name bij kleuters, komen met enige regelmaat situaties voor waarin er wel enig lichamelijke contact is en leerling/leerkracht heel dicht bij elkaar zijn. Ook bij motorische oefeningen of motorische leersituaties kan het lichaamscontact noodzakelijk zijn. In deze situaties kan het binnen de context wenselijk zijn lichamelijke contact te hebben of heel dichtbij te staan. Hierbij geldt wel dat leerkrachten de leerlingen niet onnodig en niet ongewenst aanraken.

Knuffelen en op schoot nemen

Leerlingen worden nooit tegen hun wil op schoot genomen. In de onderbouw kan het voorkomen dat leerlingen op schoot genomen worden. Dit gebeurt alleen wanneer de leerlingen dit zelf aangeven. In de bovenbouw gebeurt dit niet meer.

Vechtende leerlingen

Als vechtende leerlingen uit elkaar moeten worden gehaald en het lukt niet met woorden, dan worden ze met minimale aanrakingen door een volwassene uit elkaar gehaald.

Controleverlies

Soms kan het voorkomen dat een leerling zijn/haar zelfbeheersing volledig verliest. De leerling dient dan tegen zichzelf in bescherming te worden genomen en in bedwang te worden gehouden door middel van lichamelijk contact. Dit is soms ook nodig ter bescherming van medeleerlingen, van anderen en zichzelf en is om die reden toegestaan. Hier geldt dat er sprake is van strikt noodzakelijk contact.

Leerlingen aanraken, aanhalen

Een aai over de bol of een schouderklopje zijn goede pedagogische middelen. In het algemeen geldt hierbij: let erop of een leerling hiervan gediend is.

Leerlingen troosten en belonen

Leerlingen hebben het recht aan te geven wat zij wel en niet als prettig ervaren bij troosten en belonen. Lichamelijke aanraking kan bij het troosten heel goed zijn. Merk je dat een leerling dit niet wil, dan doe je dit niet. Spontane reacties blijven mogelijk, ook in de hogere groepen, waarbij de wensen van de leerlingen altijd gerespecteerd moeten worden.

Leerlingen een zoen geven/ een zoen krijgen

Leerkrachten geven leerlingen geen zoen, noch vragen ze om een zoen. Bij een enkele bijzondere gelegenheid zoals bij het feliciteren of afscheid nemen van een leerling uit de eigen klas (verjaardag leerling, diploma-uitreiking, enzovoorts) is het de leerkracht toegestaan een zoen te ontvangen en te geven indien een leerling dat wenst en alleen in het bijzijn van anderen. Wanneer een leerling een leerkracht spontaan een zoen wil geven, hetgeen bij kleuters nog wel eens voorkomt, wordt dit toegelaten.

Leerlingen straffen

Er worden geen lichamelijke straffen gegeven, ook geen lichte tikken of daadwerkelijk knijpen in een arm.

Lichamelijk geweld

Lichamelijk geweld tussen personen wordt in geen enkele situatie getolereerd. Lichamelijk geweld wordt dan ook door leerkrachten en leerlingen vermeden.

- **Gymmen**

Aan- en uitkleden

In de groepen 1 en 2 worden, indien nodig, kinderen geholpen met aan- en uitkleden. Vanaf groep 3 gebeurt dit niet meer, tenzij een kind erom vraagt.

Gescheiden aan- en uitkleden

Vanaf groep 5 kleden jongens en meisjes zich in gescheiden om en hebben een eigen kleedkamer.

Douchen

Vanaf groep 3 douchen de leerlingen na het gymmen gescheiden. Bij de groepen 3 en 4 dient er zoveel mogelijk iemand van de begeleiding in de kleedruimte aanwezig te zijn. Indien een leerling hierom vraagt, kan de leerkracht hulp bieden. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de leerling.

Betreden kleed-/doucheruimte door de leerkracht

Bij het betreden van de kleedruimte door de leerkracht wordt altijd even geklopt, zodat de komst is aangekondigd. Indien dit nodig is uit het oogpunt van 'ordehandhaving' zal de leerkracht ook in de hogere groepen altijd de kleedruimte betreden en/ of in de kleedruimte aanwezig blijven.

Hulpverlening en uitleg tijdens de gymles

Hulpverlening en uitleg bij een bewegingsuitvoering wordt met inachtneming van het karakter van deze gedragscode gegeven. Dit geldt ook voor uitleg tijdens de gymles. Hierbij zijn aanrakingen soms nodig.

Ongelukken in de gymzaal, douche- of kleedruimte

Lichamelijke aanrakingen zijn ter behandeling vaak noodzakelijk. Bij behandeling van een geblesseerde leerling zorgt de leerkracht ervoor dat er in principe een andere leerling of volwassene bij aanwezig is. Indien er hulp geboden moet worden, wordt er rekening gehouden met de aanwezige mogelijkheden op school en de wensen van het kind.

'Eén op één'-situaties in de gymzaal

Leerkrachten proberen te voorkomen dat zij alleen met een individuele leerling in een gymzaal of bij ruimte van de zaal zijn.

- **Zwemmen (groep 4)**

Omkleden/ douchen

De jongens en meisjes kleden zich gescheiden om. Indien nodig, kunnen kinderen worden geholpen met aan- en uitkleden. Er wordt wel rekening gehouden met de situatie en de wensen van de kinderen. Bij het omkleden voor zwemmen dient er zoveel mogelijk iemand van de begeleiding aanwezig te zijn. Het houden van toezicht op het omkleden gebeurt zoveel mogelijk door iemand van dezelfde sekse.

Voor en na het zwemmen wordt er gedoucht met zwemkleding aan.

Ook in het zwembad kondigen de leerkracht/ de begeleider zijn of haar komst in de kleedkamer duidelijk aan met een van tevoren afgesproken teken, bijvoorbeeld kloppen, alvorens hij of zij een kleedkamer binnen gaat. Dit geldt ook voor de leerlingen.

Leerkrachten en hulpouders verblijven in principe niet met een individuele leerling in een ruimte.

Meezwemmen

Soms komt het voor dat een leerkracht meezwemt. Dit kan voorkomen in de vorm van hulpverlening of bij de laatste zwemles van het seizoen. Leerkrachten kleden zich altijd gescheiden van de kinderen om.

Het zwembadpersoneel

Personeel van het zwembad mag nooit alleen worden gelaten met individuele leerlingen. Ook niet in bijruimtes van het zwembad.

- **Het schoolreisje/schoolkamp**

Op schoolkampen bestaat de leiding in principe uit mannelijke en vrouwelijke begeleiders. Tijdens een schoolkamp gelden dezelfde gedragsregels als in de normale schoolsituatie.

Het slapen

Jongens en meisjes slapen gescheiden.

Het betreden van de slaapzaal

Leerlingen mogen alleen op hun slaapzaal komen als er in de dagplanning tijd voor is ingeruimd of in incidentele gevallen als er toestemming voor is gegeven door de leiding.

Het slapen van de leiding

Mannelijke begeleiders slapen in de buurt van de jongens en houden toezicht op de jongenszaal.

Vrouwelijke begeleiders slapen in de buurt van de meisjes en houden toezicht op de meisjeszaal.

Soms kan het met het oog op orde noodzakelijk zijn dat de leiding slaapt in de slaapzaal van de groep waarvoor zij verantwoordelijk is.

Buitenactiviteiten

Er wordt altijd in groepen aan activiteiten gedaan. Leerlingen worden niet alleen naar een bepaalde plaats (bos, strand, et cetera) gestuurd, ook niet vergezelt door een enkel lid van de leiding.

Alleen zijn met een leerling

In het algemeen geldt ook voor schoolreisjes dat een 'één op één'-situatie zoveel mogelijk wordt voorkomen. Verder gelden alle regels die toepasbaar zijn op hiervoor genoemde onderdelen van deze gedragscode.

- **Racisme en discriminatie**

Wij leven in een multiculturele samenleving. Dit houdt in dat verschillende groepen uit onze samenleving hun eigen cultuur hebben. Ook onze schoolbevolking is multicultureel. Dit vraagt aandacht voor een goed pedagogisch klimaat voor alle leerlingen, waarbij respect voor elkaar een voorwaarde is. Dit komt in het volgende tot uiting:

- De leerkrachten, leerlingen en ouders behandelen elkaar gelijkwaardig en met respect.
- Wij discrimineren niet en gebruiken geen discriminerende en/of racistische taal zowel mondeling als schriftelijk.

- **Bespreken van onacceptabel gedrag van leerkrachten/volwassenen**

Een leerkracht wordt op onacceptabel gedrag individueel aangesproken door één of meerdere collega's of iemand van de directie.

Een ouder wordt op onacceptabel gedrag aangesproken door de betrokken leerkracht en/of indien nodig door de directie.

- **Klachten**

Als men een klacht heeft dan moet men proberen deze eerst met de leerkracht en directie op te lossen. Mocht dit niet tot een bevredigende oplossing leiden dan heeft men de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de contactpersoon of bij de (externe) vertrouwenspersoon. De externe vertrouwenspersoon is aangesteld door het bevoegd gezag. Vervolgens gaat de procedure van de klachtencommissie in werking.

7.2 Gedragscode ouders

Algemeen:

- Ouders worden geacht op de hoogte te zijn van de gedragsverwachtingen en regels die voor de leerlingen gelden. Wij verwachten van de ouders dat zij de schoolregels onderschrijven en dat zij, waar mogelijk, meewerken aan de naleving van deze regels.
- Ouders onderschrijven de uitgangspunten en werkwijze van de school, zoals beschreven in de Schoolgids.
- Ouders houden zich aan de Leerplichtwet. Verlof wordt tijdig bij de directie aangevraagd.
- Ouders lezen de informatie die de school verstrekt en vragen indien nodig om toelichting.
- Ouders geven wijzigingen in de gegevens zoals vermeld bij inschrijving, direct aan de school door.
- Ouders zien erop toe dat de leerling op tijd op school aanwezig is of melden hem/haar voor het begin van de lessen af.

Zorg voor de leerlingen:

- De ouders informeren de leerkracht zo spoedig mogelijk als er belangrijke veranderingen zijn in de thuissituatie. De school informeert op haar beurt de ouders wanneer er sprake is van veranderingen die van invloed kunnen zijn op het gedrag van de leerling.
- De ouders tonen betrokkenheid bij de ontwikkeling/vorderingen van de leerling, o.a. door naar het kennismakingsgesprek, de informatieavond en de rapportgesprekken te komen.
- De ouders verlenen toestemming voor bespreking van de leerling binnen het schoolondersteuningsteam, ook in het geval van het hierbij aanwezig zijn van externe deskundigen.
- De ouders verlenen toestemming voor het (door de school) laten afnemen van toetsen en onderzoeken die nodig zijn voor het volgen van de ontwikkeling van de leerling en het in kaart brengen van eventuele belemmeringen in de ontwikkeling. Voor het uitvoeren van onderzoeken door externe instanties zal de school de ouders altijd vooraf toestemming vragen.

Omgang:

- Ouders en personeelsleden vertonen voorbeeldgedrag voor de leerlingen; zij gaan volgens algemeen geldende omgangsvormen en respectvol met elkaar en met de leerlingen om. Ouders werken mee aan een sociaal veilige school.
- Kritiek, klachten of opmerkingen over school worden door de ouders in eerste instantie met de direct betrokken leerkrachten en zo nodig met de directie van de school besproken, waarbij er door de ouders op wordt gelet dat dit niet in aanwezigheid van leerlingen gebeurt. Ouders zijn zich ervan bewust dat “onderling klagen op het schoolplein” niet leidt tot een constructieve oplossing.
- Gebruik van bedreigingen en geweld wordt niet getolereerd. De directie behoudt zich het recht voor om indien de ernst van een incident dit rechtvaardigt, hiervan aangifte te doen bij de politie.

*Waar ouders staat kunt u ook lezen: verzorgers.

8. Melding en registraties

8.1 Incidentenregistratie

Om zicht te krijgen en grip te houden op incidenten die zich in en om de school afspelen, worden deze stelselmatig geregistreerd in het administratiesysteem Esis.

Door middel van deze registraties wordt het mogelijk voor de school om een objectief beeld te krijgen van de aard en frequentie van incidenten. Ook wordt het duidelijk wie regelmatig betrokken zijn bij incidenten en waar en/ of wanneer de meeste incidenten plaatsvinden. Is er sprake van een afname of toename van het aantal incidenten?

Minimaal twee keer per jaar worden de registraties geanalyseerd en binnen het schoolteam besproken. Indien nodig worden er nieuwe afspraken gemaakt of acties gepland om te zorgen dat incidenten verminderen. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om het verhogen van supervisie of het veranderen van een routine op plaatsen waar regelmatig incidenten plaatsvinden of het starten van een begeleidingstraject voor (een groep) leerlingen die regelmatig bij incidenten betrokken zijn.

Teamafspraken omtrent de incidentenregistratie:

- Incidenten worden geregistreerd in Esis onder: *leerlingdossier/ registraties/ incident*.
- Alle incidenten die vallen onder *(verbale) agressie, geweld, seksuele intimidatie, discriminatie en pesten* worden geregistreerd. Of een voorval een incident is, hangt af van de ernst van het voorval. Dit wordt beoordeeld door de betrokken leerkracht/ de directie. Bij twijfel wordt er geregistreerd.
- Een registratie bestaat uit de volgende onderdelen:
  - ✓ *Betrokkenen*
  - ✓ *Waar*
  - ✓ *Wanneer*
  - ✓ *Beschrijving*
  - ✓ *Afhandeling*
- Registraties vinden plaats in zowel het dossier van de "dader(s)" als van "de slachtoffer(s)".
- Mocht een incident zich voordoen tijdens de gymles, is de vakleerkracht gym verantwoordelijk voor de registratie en het op de hoogte stellen van de groepsleerkracht. De vakleerkracht gym mailt de registratie naar de groepsleerkracht. De groepsleerkracht slaat de registratie op in Esis. Afhandeling van het incident gebeurt afhankelijk van de situatie door de vakleerkracht zelf of door de groepsleerkracht.
- Incidenten tijdens de overblijf worden door de overblijfkrachten gemeld bij de directie. Registratie en afhandeling van deze incidenten vindt afhankelijk van de situatie plaats door de groepsleerkracht/ de directie.
- Ouders van de betrokken leerlingen (zowel "daders" als "slachtoffers") worden door leerkracht/ directie persoonlijk aangesproken bij het naar huis gaan of opgebeld. Indien ouders niet te bereiken zijn, kan een mail gestuurd worden met de vraag aan de ouder om contact op te nemen met school.

Mailcontact met ouders over de inhoud van een incident wordt zoveel mogelijk vermeden. Dit voorkomt dat informatie verkeerd geïnterpreteerd wordt.

8.2 De klachtenregeling

In geval zich op het terrein van agressie, geweld, seksuele intimidatie, discriminatie en pesten klachten en/of bezwaren voordoen, wordt de algemene procedure van de klachtenregeling gehanteerd. De klachtenregeling is opgenomen in de schoolgids.

De school is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie (contactgegevens staan in de schoolgids)

De medezeggenschapsraad wordt over elk gegrond oordeel van de klachtencommissie en de maatregelen die het bevoegd gezag naar aanleiding van dat oordeel zal nemen geïnformeerd.

9. Borging

9.1 Veiligheidsmetingen

Jaarlijks wordt de leerlingen van groep 5 t/m 8 en het personeel een vragenlijst in te vullen om een indruk te krijgen van hun veiligheidsbeleving in de school. In het schooljaar 2014-2015 is voor het eerst gebruik gemaakt van de vragenlijst voor Sociale Veiligheid van Scholen met Succes.

Eens per 4 jaar vullen ouders, personeelsleden en leerlingen vragenlijsten van het WMPKO in. Binnen deze vragenlijsten komt het onderdeel "Sociale Veiligheid" ook aan bod.

De resultaten van de vragenlijsten worden weergegeven in het jaarverslag Sociale Veiligheid en geven mede richting aan de op te zetten verbeteractiviteiten.